

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO

opracowali członkowie zespołu przedmiotowego języka polskiego

wrzesień 2008

I. CELE NAUCZANIA:

- rozwój ucznia i jego dojrzewanie – intelektualne, emocjonalne i moralne
- zwiększenie i doskonalenie umiejętności komunikacyjnych oraz odczytywania, analizowania i interpretowania tekstów kultury
- doskonalenie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia, porządkowania, przetwarzania, a także syntezy wiedzy
- zachęcanie do wartościowania, oceniania, dokonywania wyborów etycznych i estetycznych
- tworzenie przez ucznia własnych tekstów kultury
- branie odpowiedzialności za własny rozwój

II. OCENIANIE UWZGLĘDNIĄ:

- wymagania zawarte w programie nauczania z języka polskiego w liceum ogólnokształcącym i liceum profilowanym, i technikum-„Przeszłość to dziś”, nr DKOS-4015-143\02 oraz aktualnej podstawie programowej
- wymagania zawarte w informatorze maturalnym z 2005 roku z języka polskiego oraz aneksie z 2007 roku
- WSO
- sytuacje dydaktyczne, w których uczeń ma możliwość zademonstrowania wiedzy i umiejętności
- oryginalne i twórcze osiągnięcia uczniów

III. UMOWA Z UCZNIEM, GWARANTUJĄCA POPRAWNĄ I SATYSFAKCJONUJĄCĄ WSPÓŁPRACĘ:

- O klasówkach i sprawdzianach będziesz poinformowany tydzień wcześniej.
- Twoje prace pisemne będą opatrzone komentarzem pisemnym lub ustnym.
- Oceny, które otrzymasz, będą jawne.
- Masz prawo zgłosić jedno nieprzygotowanie w semestrze. (z pominięciem sprawdzianów, prezentacji i prac długoterminowych)
- Masz obowiązek odrabiać zadania domowe, pisać sprawdziany, prace klasowe i uczestniczyć we wszystkich zaproponowanych przez nauczyciela formach pracy.
- Pytania zadane Ci podczas odpowiedzi ustnej będą dotyczyły tylko pięciu ostatnich tematów.
- Masz prawo do poprawienia oceny na zasadach uzgodnionych z nauczycielem. Poprawa ma charakter dobrowolny.
- Jeśli masz orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej Twoje prace będą oceniane zgodnie z jej zaleceniami.

- Miłej współpracy!

IV. METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW:

- różnego typu testy – pisemne i ustne (sprawdziany wiadomości i umiejętności, testy sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów literackich i nieliterackich)
- obserwacja udziału ucznia w dyskusji i debacie klasowej
- obserwacja uczenia się w trakcie pracy w grupach
- wypracowania i inne prace pisemne: krótko- i długoterminowe (wypracowania domowe i klasowe, notatki, krótkie odpowiedzi na pytania)
- projekty edukacyjne
- wypowiedzi ustne (odpowiedź na pytanie nauczyciela, referowanie zagadnień, udział w dyskusji, spontaniczne zabieranie głosu itp.)
- referaty i prezentacje własne
- wykonywanie zadań domowych – obowiązkowych i dodatkowych („dla chętnych”)
- aktywność i inicjatywa przejawiana na lekcjach
- recytacja utworów literackich, udział w szkolnych przedstawieniach teatralnych, różne formy wypowiedzi związane z przekładem intersemiotycznym (np. poezja śpiewana, wykonanie plakatu, nakręcenie fragmentu filmu)

V. KRYTERIA OCENY ODPOWIEDZI USTNEJ Z JĘZYKA POLSKIEGO

OCENA NIEDOSTATECZNA:

- odpowiedzi nie na temat,
- nie spełniające wymogów na ocenę dopuszczającą,
- brak odpowiedzi.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA:

- słycone, niepełne odpowiedzi przy pomocy nauczyciela,
- brak spójności, chaotyczność wypowiedzi, nieporadna składnia,
- w miarę komunikatywny język,
- ubogie słownictwo, błędy językowe, rzeczowe.

OCENA DOSTATECZNA:

- powierzchowne odpowiedzi na pytania,
- nauczyciel naprowadza ucznia konkretnymi pytaniami,
- nieliczne błędy rzeczowe,
- zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi,
- bardzo odtwórcze myślenie i wnioskowanie,
- tendencja do streszczania tekstów literackich,
- drobne błędy stylistyczne i gramatyczne w czasie wypowiedzi,
- poprawny styl.

OCENA DOBRA:

- drobne błędy, które uczeń potrafi poprawić po zwróceniu uwagi przez nauczyciela,
- wypowiedź poprawna kompozycyjnie,
- umiejętność formułowania własnych sądów i wyciągania poprawnych wniosków,
- sporadyczne błędy językowe,
- styl jasny, komunikatywny.

OCENA BARDZO DOBRA:

- rozważania poprzedzone wstępem,
- użycie w rozwinięciu celnych, właściwych argumentów,
- dojrzałe wnioskowanie, ocenianie; podsumowanie odpowiedzi,
- jasny styl wypowiedzi, różnorodne słownictwo.

OCENA CELUJĄCA:

- wymagania na ocenę bardzo dobrą,
- odpowiedzi zawierają treści wykraczające poza program;
- umiejętność sytuowania tekstów w różnych kontekstach (kulturowych, filozoficznych i innych),
- celowe stosowanie cytatów,
- wypowiedź bezbłędna pod względem językowym, stylistycznym i kompozycyjnym.

VI. KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

OCENĘ CELUJĄCĄ

- otrzymuje praca, w której uczeń wykazał się wiedzą i umiejętnościami znacznie

wykraczającymi poza program;

TEMAT:

- oryginalnie, twórczo rozwinął go, odwołał się do lektur pozaprogramowych, kojarzy zjawiska historycznoliterackie i filozoficzne, zna terminologię literacką, prezentuje własne oceny

KOMPOZYCJA:

- oryginalny pomysł, planowość w układzie treści, zachowanie proporcji między częściami pracy.

STYL:

- jasny, zindywidualizowany, zgodny z formą pracy.

JĘZYK:

- poprawność frazeologii, zgodność z normą fleksyjną, składniową, ortograficzną i interpunkcyjną (dopuszczalne usterki int.).

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

- otrzymuje praca, w której uczeń dowodzi, że w pełni opanował wiedzę i umiejętności przewidziane programem nauczania;

TEMAT:

- interesujące ujęcie, poprawna analiza i interpretacja faktów, zjawisk literackich kulturowych, dostrzeganie związków między nimi, samodzielne wnioski, opinie.

KOMPOZYCJA:

- świadomy zamysł kompozycyjny, zachowanie proporcji między częściami.

STYL:

- jednorodna konwencja stylistyczna, bogata leksyka, swobodna wypowiedź.

JĘZYK:

- poprawna składnia, frazeologia, fleksja; poprawność ortograficzna i interpunkcyjna, dopuszczalne 1-2 usterki ort. i drobne interpunkcyjne

OCENĘ DOBRĄ

- otrzymuje praca, w której uczeń dowodzi, że opanował wiedzę i umiejętności przewidziane programem nauczania.

TEMAT:

- poprawne zrozumienie i wystarczające rozwinięcie, analiza głównych pozycji omawianych na lekcjach i. prawidłowa interpretacja.

KOMPOZYCJA:

- w zasadzie zachowana spójność wywodu (dopuszczalne drobne uchybienia), funkcjonalna wobec tematu, wypowiedź uporządkowana.

STYL:

- swobodna wypowiedź, tekst komunikatywny, ale stylistycznie niejednolity

(dopuszczalne nieliczne błędy stylu, które jednak nie zniekształcają treści zdań).

JĘZYK:

- nieliczne błędy gramatyczne, leksykalne, nieliczne błędy ortograficzne (1-2) i interpunkcyjne.

OCENĘ DOSTATECZNĄ

- otrzymuje pracę, w której uczeń wykazał, że opanował podstawowe wiadomości i umiejętności.

TEMAT:

- zrozumienie i zilustrowanie go materiałem uwzględniającym najważniejsze problemy historycznoliterackie, ujęcie zbyt ogólnikowe, nieco chaotyczne, odbiegające miejscami od głównego problemu. Powierzchnowe zanalizowanie utworów, sądy również odtwórcze.

KOMPOZYCJA:

- trójdzielna, słaba spójność logiczna rozumowania (niejednokrotnie brak związku logicznego między częściami pracy)

STYL:

- nieporadności stylistyczne, nie utrudniające jednak zrozumienia tekstu, rozwlekło powtórzenia tych samych wyrazów lub analogicznych konstrukcji składniowych. Błędy frazeologiczne, fleksyjne, frazeologiczne. Niejednorodna konwencja stylistyczna.

JĘZYK:

- dopuszczalne 2-3 błędy ortograficzne i kilka int.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

- otrzymuje pracę, w której uczeń dowodzi ,że opanował wiadomości i umiejętności w ograniczonym zakresie.

TEMAT:

- niepełne zrozumienie tematu (mniej niż 50 % treści jest niezgodne lub luźno związane z tematem). Powierzchnie i na ogół odtwórczo zinterpretowane teksty, płytkie sądy, streszczenia fragmentów utworów.

KOMPOZYCJA:

- brak wyraźnej konstrukcji pracy, dysproporcje pomiędzy poszczególnymi częściami, brak niektórych akapitów lub wyodrębnianie ich w sposób przypadkowy.

STYL:

- nieporadność stylistyczna w wyrażaniu myśli, mała sprawność w posługiwaniu się pojęciami i związkami frazeologicznymi (liczne błędy). Małe zróżnicowanie typów zdań, powtarzanie konstrukcji składniowych, co jednak nie wyklucza zrozumienia treści.

JĘZYK:

- dopuszczalne 3-4 błędy ort. i liczne int.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

- otrzymuje praca, która nie spełnia wymogów z przedziału oceny dopuszczającej

V. WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASACH I-III.

KLASA I

Na ocenę dopuszczającą uczeń klasy I powinien:

1. Rozumieć ogólny sens czytanych tekstów (lista lektur).
2. Rozróżniać cechy poznanych gatunków literackich (pieśń, przypowieść, hymn, psalm, epos, tragedia, fraszka, tren, sonet, nowela, kronika, epika rycerska, proza parenetyczna, elegia, poezja tyrtejska, wiersz biesiadny, legenda, kazanie, bajka, baśń).
3. Wskazać i nazwać wzorce postaw życiowych w poznanych utworach literackich.
4. Umieć wykorzystać i zastosować przy analizie i interpretacji zdobytą wiedzę z zakresu teorii literatury (punkt 2) oraz historii literatury (podział Biblii, definicja i funkcje mitów, geneza teatru greckiego, definicja i przykład toposu, hagiografia, historiografia, teocentryzm, uniwersalizm średniowieczny, dwujęzyczność, ateizm, deizm, klasycyzm, franciszkanizm, dance macabre, humanizm, zasada decorum, antropocentryzm, reformacja, stoicyzm, epikureizm, marinizm, sarmatyzm, barokowe środki stylistyczne, katharsis, mimesis, dokumentaryzm, kontrreformacja, koncept, paradoks, empiryzm, pastisz).
5. Konstruować poprawne pod względem ortograficznym i stylistycznym wypowiedzi pisemne z zachowaniem trójdzielnej kompozycji, pamiętając o właściwych proporcjach między wstępem, rozwinięciem i zakończeniem.
6. Umieć redagować inne wypowiedzi pisemne (charakterystyka, opowiadanie, rozprawka, notatka, sprawozdanie, streszczenie, recenzja).
7. Konstruować logiczne, przejrzyste i komunikatywne wypowiedzi ustne (dobiera właściwe słownictwo).

Na ocenę dostateczną uczeń klasy I powinien:

1. Opanować wiadomości wyznaczone na ocenę dopuszczającą.
2. Dokonywać uogólnień na podstawie przeczytanego tekstu.
3. Umieć wyrażać samodzielną, zawsze umotywowaną opinię o poznanej rzeczywistości.
4. Wskazać i nazwać wzorce postaw oraz dokonać próby ich oceny w odniesieniu do współczesności.
5. Redagować opinię z uzasadnieniem argumentów na określony temat.
6. Umieć wypowiedzieć się w mowie i piśmie zgodnie z podstawowymi wymogami estetyki języka.
7. Znać przedmiot i główne działy omawianych filozofii (platonizm, stoicyzm, epikureizm, itd.).
8. Znać środki retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, antyteza, anafora, powtórzenie).
9. Operować różnymi konstrukcjami składniowymi, unikać powtórzeń, dbać o tempo wypowiedzi ustnej,

Na ocenę dobrą uczeń klasy I powinien:

1. Opanować wiadomości wyznaczone na ocenę dopuszczającą i dostateczną.
2. Umieć wskazać obecność tradycji antycznej i biblijnej w kulturze późniejszych epok, w tym we współczesnej kulturze masowej.
3. Znać następstwo chronologiczne, ramy i charakterystykę epok.

4. Znać pojęcia związane z kulturą epok (misterium, moralitet, makiawelizm, scholastyka, psalterz, alegoria, wiersz średniowieczny, epigramat, powiastka, filozoficzna, epitafium, panegiryk, augustynizm, tomizm, rokoko, dramat liturgiczny, luteranizm, anakreontyk, erotyk, kalwinizm, arianizm, anglikanizm, irenizm, groteska, sielanka, turpizm, mecenat, werset, idylla, bukolika, politeizm, monoteizm, wolterianizm, poemat heroikomiczny, kompozycja szkatułkowa, sentymentalizm, powieść epistolarna, makaronizm, poezja lingwistyczna).
5. Umieć wyjaśnić etymologię słowa Biblia; wskazać czas powstania, języki, autorów i jej przekłady.
6. Znać cechy stylu biblijnego: wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja, powtórzenia, paralelizmy składniowe.
7. Umieć wskazać źródła i znaczenie toposów, symboli, motywów i archetypów obecnych w literaturze.
8. Znać twórczość starożytnych liryków greckich.
9. Znać przedstawicieli sztuki i style charakterystyczne dla epoki.
10. Umieć wskazać inspiracje filozoficzne w utworach.
11. Umieć wskazać na wybranych przykładach związki literatury i sztuki w każdej z omawianych epok.
12. W sposób świadomy posługiwać się różnymi formami wypowiedzi, rozumieć i dobrze realizować temat, trafnie dobierać cytaty i umiejętnie wykorzystywać je w wypowiedzi.
13. Umieć porównać dzieło literackie z realizacją filmową.
14. Dokonywać interpretacji głosowej tekstu.
15. Stosować terminologię literacką i językoznawczą w opisie oraz ocenie utworu literackiego.
16. Umieć dokonać analizy i interpretacji utworu poetyckiego.
17. Znać podstawowe wiadomości dla komunikacji językowej, rozróżniać funkcje tekstów, znać wiadomości dotyczące normy, zwyczaju i błędu językowego oraz kryteriów poprawności językowej.
18. Umieć wskazać ślady kultury starożytnej zachowane we współczesnym języku.
19. Umieć rozpoznać związki frazeologiczne zawierające aluzje mitologiczne i biblijne.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń klasy I powinien:

1. Opanować wiadomości wyznaczone na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą.
2. Umieć zauważyć ślady historycznych procesów rozwojowych języka polskiego.
3. Umieć dokonać analizy i interpretacji poznanych utworów literackich.
4. Znać pojęcia związane z kulturą epok.
5. Umieć omówić i dokonać interpretacji dzieła sztuki inspirowane Biblią.
6. Znać zasady kultury dyskusji i poprawnie budować argumenty.
7. Umieć wskazać i wyjaśnić w tekście archaizmy leksykalne, fonetyczne, znaczeniowe i składniowe.
8. Odróżniać znaczenie etymologiczne i realne wyrazów.
9. Umieć wskazać cechy kultury masowej na podstawie filmu, kampanii reklamowej.
10. Umieć formułować hipotezy interpretacyjne, wyjaśnić je, uzasadnić.

Na ocenę celującą uczeń klasy I powinien:

1. Wykazywać się wiedzą wykraczającą poza program nauczania.

2. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
3. Wnikliwie interpretować omawiane utwory literackie.
4. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
5. Przywoływać bogate i właściwe konteksty z różnych dziedzin nauki i sztuki.
6. Dostrzegać funkcjonowanie danego tematu w innych dziedzinach kultury.
7. Formułować i rozwiązywać problemy badawcze.
8. Budować wypowiedzi z własnym, wyraźnie zamierzonym i zorganizowanym planem (konstrukcja logiczna i dyskursywna).
9. Przestrzegać zasad etyki językowej.
10. Odczytywać kody kulturowe, wnikliwie analizować funkcję, jakie pełnią one w kulturze i w omawianym tekście.
11. Poszukiwać kontekstów interpretacyjnych w filozofii, sztuce i nauce.
12. Wskazywać uniwersalne, indywidualne lub charakterystyczne wartości etyczne lub estetyczne wpisane w tekst.

KLASA II

Na ocenę dopuszczającą uczeń klasy II powinien:

1. Znać tytuły i autorów utworów z zakresu literatury romantycznej, pozytywistycznej i młodopolskiej.
2. Rozumieć treści i ogólnego sensu lektur objętych programem nauczania.
3. Posługiwać się pojęciami:
 - z zakresu literatury romantycznej: *rewolucja, historiozofia, legenda bohatera, wolność, bunt, mitologia narodowa, lud, wieszcz; tragizm romantyczny, artysta romantyczny, synteza sztuk, synkretyzm rodzajowy i gatunkowy, dramat romantyczny, powieść poetycka, poemat dygresyjny, ballada, biała tragedia, wzniosłość, ironia, groteska, miłość idealna, kochanka, piękno romantyczne;*
 - z zakresu literatury pozytywistycznej: *pozytywizm, utylitaryzm, organicyzm, asymilacja, powieść tendencyjna, realizm, realizm moralistyczny, naturalizm, felieton, reportaż, powieść, powieść eksperymentalna, powieść historyczna, konserwatyzm;*
 - z zakresu literatury młodopolskiej: *dekadentyzm, dandyzm, katastrofizm, pesymizm, filister, estetyzm, mizoginizm, antyurbanizm, parnasizm, symbolizm, impresjonizm, secesja, ekspresjonizm,*
7. Podejmować próby interpretacji i analizy tekstu poetyckiego (odczytywanie podstawowych i dosłownych sensów).
8. Kształtować własne teksty w sposób zamierzony pod względem spójności kompozycji uwyraźnionej w zapisie graficznym.

Na ocenę dostateczną uczeń klasy II powinien:

1. Opanować wiadomości obowiązujące na ocenę dopuszczającą.
2. Omawiać problemy literackie w sposób niepogłębiony, odtwórczy, ale z dbałością o poprawność odtwarzania.
3. Podejmować próby analizy utworów w celu wyciągania podstawowych wniosków.
4. Próbować przywoływać podstawowe konteksty (poszukiwanie ich w znanych tekstach literackich i w życiu).
5. Znać pojęcia; *psychologizm, neoromantyzm, synteza sztuk, chłopomania, styl zakopiański, franciszkanizm, klasycyzm, orientalizm.*
6. Wskazywać i określać wzorce postaw życiowych w poznanych utworach literackich.
7. Charakteryzować cechy gatunkowe omawianych utworów.
8. Wyjaśniać pojęcia z zakresu poetyki historycznej: kategorii komizmu, ironii, synkretyzmu rodzajowo - gatunkowego, tragizmu itd.
9. Odtwarzać znane opinie i sądy dotyczące tekstów i ich interpretacji.
10. Posługiwać się schematycznym, ale komunikatywnym stylem oraz wystarczającym słownictwem.
11. Stosować podstawowych dla wypowiedzi ustnej środków językowych.
12. Podejmować próby obrony własnego stanowiska.

Na ocenę dobrą uczeń klasy II powinien:

1. Znać materiał objęty zakresem programu nauczania.
2. Podejmować próby analizowania tekstów literackich i traktować ich jako podstawy interpretowania, wnioskowania, syntetyzowania lub uogólniania.
3. Przywoływać podstawowe konteksty (poszukiwanie ich w literaturze i sztuce itp.).
4. Podejmować częściowo udanej argumentacji.
5. Wyciągać trafne wnioski, uogólniać, syntetyzować.
6. Wykorzystywać materiał pomocniczy.
7. Przestrzegać zasad poprawnego mówienia (w zakresie fleksji, składni, leksyki, frazeologii, dbanie o dykcję i intonację).
8. Posługiwać się komunikatywnym, szkolnym stylem, unikać zbędnych powtórzeń.
9. Stosować podstawowe dla odpowiedzi ustnej i pisemnej środki językowe.
10. Czynnie uczestniczyć w klasowych dyskusjach problemowych.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń klasy II powinien:

1. Znać i rozumieć materiał z zakresu programowego.
2. Poprawnie interpretować zgromadzony materiał.
3. Przywoływać właściwe konteksty (poszukiwanie ich w literaturze, filozofii, sztuce i nauce).
4. Stosować właściwą argumentację.
5. Wyciągać trafne wnioski, uogólniać, syntetyzować.
6. Formułować częściowo własne opinie i sądów.
7. Gruntownie wykorzystywać materiał pomocniczy.
8. Posługiwać się stosownym i nacechowanym stylem (retorycznym, naukowym).
9. Funkcjonalizować wypowiedzi (polemika, perswazja, obrona, krytyka).
10. Posługiwać się bogatym słownictwem.
11. Budować wypowiedzi z wyraźnym punktem wyjścia, przemyślaną argumentacją, logicznym i jasno wyłożonym stylem.

Na ocenę celującą uczeń klasy II powinien:

13. Wykazywać się wiedzą wykraczającą poza program nauczania.
14. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
15. Wnikliwie interpretować omawiane utwory literackie.
16. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
17. Przywoływać bogate i właściwe konteksty z różnych dziedzin nauki i sztuki.
18. Dostrzegać funkcjonowanie danego tematu w innych dziedzinach kultury.
19. Formułować i rozwiązywać problemy badawcze.
20. Budować wypowiedzi z własnym, wyraźnie zamierzonym i zorganizowanym planem (konstrukcja logiczna i dyskursywna).
21. Przestrzegać zasad etyki językowej.
22. Odczytywać kody kulturowe, wnikliwie analizować funkcję, jakie pełnią one w kulturze i w omawianym tekście.
23. Poszukiwać kontekstów interpretacyjnych w filozofii, sztuce i nauce.
24. Wskazywać uniwersalne, indywidualne lub charakterystyczne wartości etyczne lub estetyczne wpisane w tekst.

KLASA III

Na ocenę dopuszczającą uczeń klasy III powinien:

1. Znać tytuły i autorów utworów z zakresu literatury dwudziestolecia międzywojennego i literatury współczesnej.
2. Rozumieć treści i ogólnego sensu lektur objętych programem nauczania.
3. Posługiwać się pojęciami:
 - z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego: *katastrofizm, awangarda, futuryzm, dadaizm, kubizm, abstrakcjonizm, konstruktywizm, realizm socjalistyczny, poezja pokolenia 68', poezja lingwistyczna, absurd, dramat i teatr absurdu, klasycyzm, antytradycjonalizm, postmodernizm, dekonstrukcja;*
 - z zakresu nauki o języku: *kultura masowa, dialekt (odnieść do wskazanych tekstów), aluzja, trawestacja, pastisz, parodia literacka;*
4. Wskazywać i określać wzorce postaw życiowych w poznanych utworach literackich.
5. Charakteryzować cechy gatunkowe omawianych utworów.
6. Wyjaśniać pojęcia z zakresu poetyki historycznej: *kategorii komizmu, tragizmu, farsy;*
7. Podejmować próby interpretacji tekstu poetyckiego (odczytywanie podstawowych i, dosłownych sensów).
8. Kształtować własne teksty w sposób zamierzony pod względem spójności i kompozycji uwyraźnionej w zapisie graficznym.
9. Podać sposoby bogacenia zasobu słownictwa i zilustrować je przykładami.
10. Napisać wypowiedź w stylu funkcjonalnym (*urzędowym, naukowym, publicystycznym*)- stosownym do sytuacji komunikacyjnej.

Na ocenę dostateczną uczeń klasy III powinien:

1. Opanować wiadomości obowiązujące na ocenę dopuszczającą.
2. Omawiać problemy literackie w sposób niepogłębiony, odtwórczy, ale z dbałością o poprawność odtwarzania.
3. Podejmować próby analizy utworów w celu wyciągnięcia podstawowych wniosków.
4. Dokonywać prób przywoływania podstawowych kontekstów (poszukiwanie ich w znanych tekstach literackich i w życiu).
5. Odtwarzać znane opinie i sądy.
6. Posługiwać się schematycznym, ale komunikatywnym stylem oraz wystarczającym słownictwem.
7. Stosować podstawowe dla wypowiedzi ustnej środki językowe.
8. Podejmować próby obrony własnego stanowiska.
9. Czytać wskazane w programie nauczania teksty ze zrozumieniem ich różnorodnych sensów (funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznanie ich konwencji, stylów, sytuowanie ich w kontekstach).
10. Omawiać podstawowe tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny, podając przykłady konkretnych form językowych i oceniając ich poprawność.
11. Wyjaśnić określenie: *"uniwersalne wartości humanistyczne"* i odnieść go do czytanych utworów.

Na ocenę dobrą uczeń klasy III powinien:

1. Znać i rozumieć materiał objęty zakresem programu nauczania.
2. Podejmować próby analizowania tekstów literackich i traktować je jako podstawy do interpretowania, wnioskowania, syntetyzowania lub uogólniania.
3. Przywoływać podstawowe konteksty (poszukiwanie ich w literaturze, sztuce itp.).
4. Podejmować częściowo udaną argumentację.
5. Wyciągać trafne wnioski, uogólniać, syntetyzować.
6. Wykorzystywać materiał pomocniczy.
7. Przestrzegać zasad poprawnego mówienia.
8. Posługiwać się komunikatywnym, poprawnym stylem, unikać zbędnych powtórzeń.
9. Stosować podstawowe dla wypowiedzi ustnej i pisemnej środki językowe.
10. Czynnie uczestniczyć w klasowych dyskusjach problemowych.
11. Wskazywać źródła i znaczenia użytych toposów w dziełach literackich oraz symboli kultury współczesnej.
12. Oceniać i wartościować poznane teksty kultury, odwołując się do podstawowych kategorii etycznych i estetycznych.
13. Rozpoznawać stylizacje językowe.
14. Wypowiadać się w pisemnych podstawowych (szkolnych) formach gatunkowych typu: *rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego*.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń klasy III powinien:

1. Odczytywać utwory literackie, z dbałością o przekazanie ukrytych sensów, rozumieniem znaczeń metaforycznych i symbolicznych, rozpoznawać ich konwencje, style; sytuować je w kontekstach;
2. Poprawiać teksty, dokonywać adiustacji, przereformować je, streszczać, parafrazować.
3. Przywoływać właściwe konteksty (poszukiwanie ich w literaturze, filozofii, sztuce i nauce).
4. Odczytywać i porównywać dzieła różnych sztuk z uwzględnieniem specyfiki ich tworzywa.
5. Wyciągać trafne wnioski, uogólniać, syntetyzować, formułować własne opinie i sądy, popierając je wypowiedziami osób autorytatywnych.
6. Recytować wybrane utwory z pamięci (znajomość dużej ilości cytatów pochodzących z omawianych utworów literackich).
7. Gruntownie wykorzystywać materiały pomocnicze.
8. Skutecznie uczestniczyć w: dialogach, dyskusjach i negocjacjach.
9. Funkcjonalizować wypowiedzi (polemika, perswazja, obrona, krytyka).
10. Posługiwać się bogatym słownictwem.
11. Budować wypowiedzi z wyraźnym punktem wyjścia, przemyślaną argumentacją, swobodnym stylem.
12. Oceniać etyczny wymiar wypowiedzi cudzej i własnej, dbać o uczciwość wypowiedzi, dostrzegać i oceniać przejawy mody językowej.
13. Celowo stosować chwytów retorycznych oraz inne środki językowej ekspresji.

Na ocenę celującą uczeń klasy III powinien:

1. Wykazywać się wiedzą wykraczającą poza program nauczania

2. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
3. Wnikliwie interpretować omawiane utwory literackie.
4. Dokonywać właściwej selekcji materiału.
5. Przywoływać bogate i właściwe konteksty z różnych dziedzin nauki i sztuki.
6. Dostrzegać funkcjonowanie danego tematu w innych dziedzinach kultury.
7. Formułować i rozwiązywać problemy badawcze.
8. Budować wypowiedzi z własnym, wyraźnie zamierzonym i zorganizowanym planem (konstrukcja logiczna i dyskursywna).
9. Przestrzegać zasad etyki językowej.
10. Odczytywać kody kulturowe, rozumieć funkcje jakie pełnią one w kulturze i w omawianym tekście.
11. Poszukiwać konteksty interpretacyjne w filozofii, sztuce i nauce.
12. Wskazywać uniwersalne, indywidualne lub charakterystyczne wartości etyczne oraz estetyczne.

Zastosowany w kryteriach oceniania podział materiału dydaktycznego jest przykładowy!

Każdy nauczyciel polonista musi dostosować kryteria oceny do omawianych w danym roku szkolnym treści programowych. Wynika to z bardzo zróżnicowanej siatki godzin w poszczególnych typach szkół oraz z indywidualnego sposobu realizowania podstawy programowej przez poszczególnych nauczycieli.